

Utviklingen i alderspensjon per 31. mars 2017

Notatet er skrevet av: Bjørn Halse og Helene Ytteborg

Sammendrag

Ved utgangen av mars 2017 var det 899 000 personer som mottok alderspensjon. Det er en økning på 24 600 personer, eller tre prosent, siden mars 2016. Fra første kvartal i 2007 til 2017 har økningen vært på 42 prosent.

16 400 personer ble registrert som nye alderspensjonister i første kvartal 2017. Det er omtrent på samme nivå som første kvartal 2016, hvor antallet nye alderspensjonister var 16 500. Gjennomsnittlig alder for uttak av alderspensjon var 65 år i første kvartal 2017. For kvinner var gjennomsnittlig uttaksalder 66 år og for menn 65 år.

Det vanligste tidspunktet for uttak av alderspensjon er 67 år. 53 prosent av alderspensjonistene starter uttaket sitt da. I løpet av 2016 var det imidlertid kun 23 prosent av nye alderspensjonister som kom fra jobb. I de 23 prosentene inngår en gruppe på 17 prosent som ikke hadde en ytelse fra NAV, og en gruppe på 6 prosent hadde ytelse og jobb. 48 prosent av nye alderspensjonister mottok en ytelse fra NAV før de startet uttak av alderspensjon. De fleste mottok uføretrygd – 45 prosent. Blant alderspensjonister i aldersgruppen 62-66 år kom 86 prosent av de nye alderspensjonistene fra jobb. 80 prosent jobbet uten å motta en ytelse fra NAV.

I mars 2017 var det 155 500 alderspensjonister som mottok minstepensjon. Det er en økning på 15 100 personer sammenliknet med mars 2016. Årsaken til økningen er at Stortinget har hevet satsene for minste pensjonsnivå, slik at flere blir omfattet av minstesatsene.

Innhold

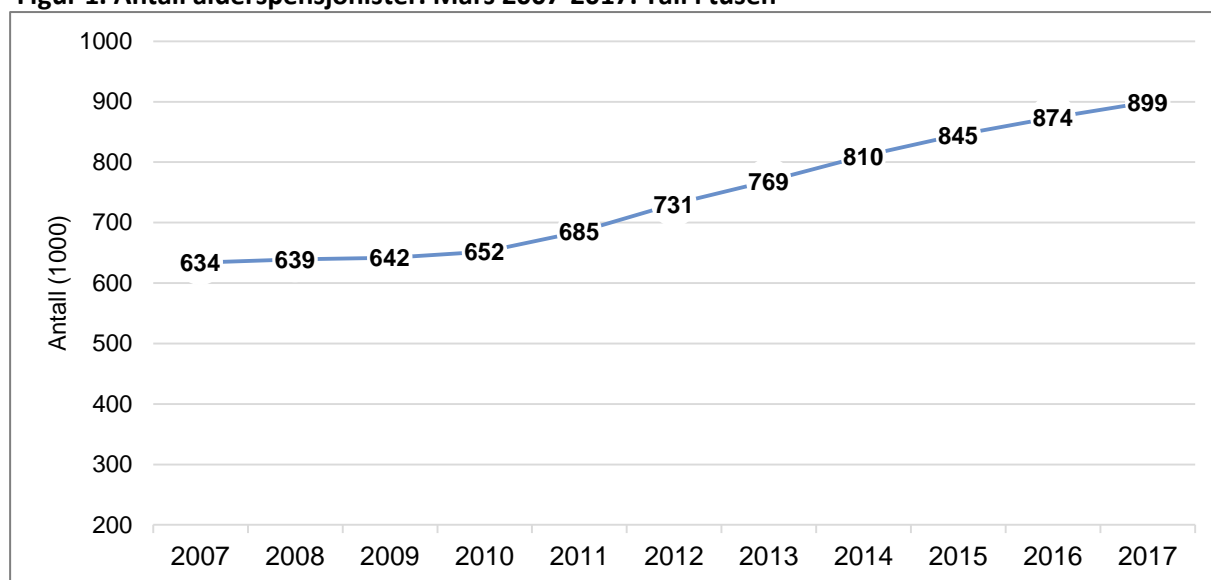
Sammendrag.....	1
Antall alderspensjonister øker fortsatt.....	2
<i>Nytt i beregning av alderspensjon: inntekts- og garantipensjon.....</i>	<i>2</i>
<i>Kvinner i flertall blant pensjonistene.....</i>	<i>3</i>
<i>Nesten halvparten av alle menn, 62-66 år, har tatt ut alderspensjon.....</i>	<i>3</i>
Nye alderspensjonister: Færre enn i toppåret 2011, men fortsatt et betydelig antall.....	5
<i>Tar oftest ut pensjon ved 62 eller 67 år.....</i>	<i>7</i>
Høyere minstenivå og flere minstepensjonister.....	7
Gradert uttak, tillegg i pensjonen og kombinasjon med andre ytelser.....	9
<i>Gradert uttak av pensjon.....</i>	<i>9</i>
<i>Alderspensjon i kombinasjon med uføretrygd.....</i>	<i>9</i>
<i>Skjermingstillegg til tidligere uføre.....</i>	<i>10</i>
<i>Forsørgingstillegg.....</i>	<i>10</i>
Statistikk på fylkes- og kommunenivå.....	10
<i>Betydelig variasjon i andel alderspensjonister i befolkningen i fylker og kommuner.....</i>	<i>10</i>
<i>Minstepensjonister i fylker og kommuner.....</i>	<i>11</i>
Aktuelle temaer.....	13
<i>Overgang til alderspensjon fra arbeid og andre ytelser.....</i>	<i>13</i>
<i>Sysselsettingen blant alderspensjonister.....</i>	<i>15</i>

Antall alderspensjonister øker fortsatt

Ved utgangen av mars 2017 var det 899 000 personer som mottok alderspensjon. Det er om lag 24 600 flere pensjonister enn per 31. mars 2016. Økningen fra mars 2016 til mars 2017 er på 3 prosent.

I løpet av de siste ti årene har Norge hatt en betydelig økning i antall pensjonister. Figur 1 viser utviklingen i antall alderspensjonister i denne perioden. I mars 2007 var antall pensjonister 634 100. Økningen fram til 2017 er på 42 prosent. Veksten har vært langt kraftigere i årene fra og med 2011 – sammenlignet med tidligere i perioden. Dette skyldes i hovedsak to forhold: pensjonsreformen og pensjonering i etterkrigskullene. Ett element i pensjonsreformen i 2011 var å senke nedre aldersgrense for uttak av alderspensjon fra 67 til 62 år. Videre har mange personer fra de store fødselskullene i etterkrigsårene tatt ut alderspensjon i løpet av perioden.¹

Figur 1. Antall alderspensjonister. Mars 2007-2017. Tall i tusen

Kilde: NAV

Nytt i beregning av alderspensjon: inntekts- og garantipensjon

De nye reglene i Folketrygdlovens kapittel 20 har vært i anvendelse siden 2016. Det skjedde i sammenheng med at fødselskullet fra 1954 hadde mulighet til å ta ut alderspensjon fra og med 62 år. I 2017 har også fødselskullet fra 1955 mulighet til å ta ut alderspensjon fra 62 års alder.

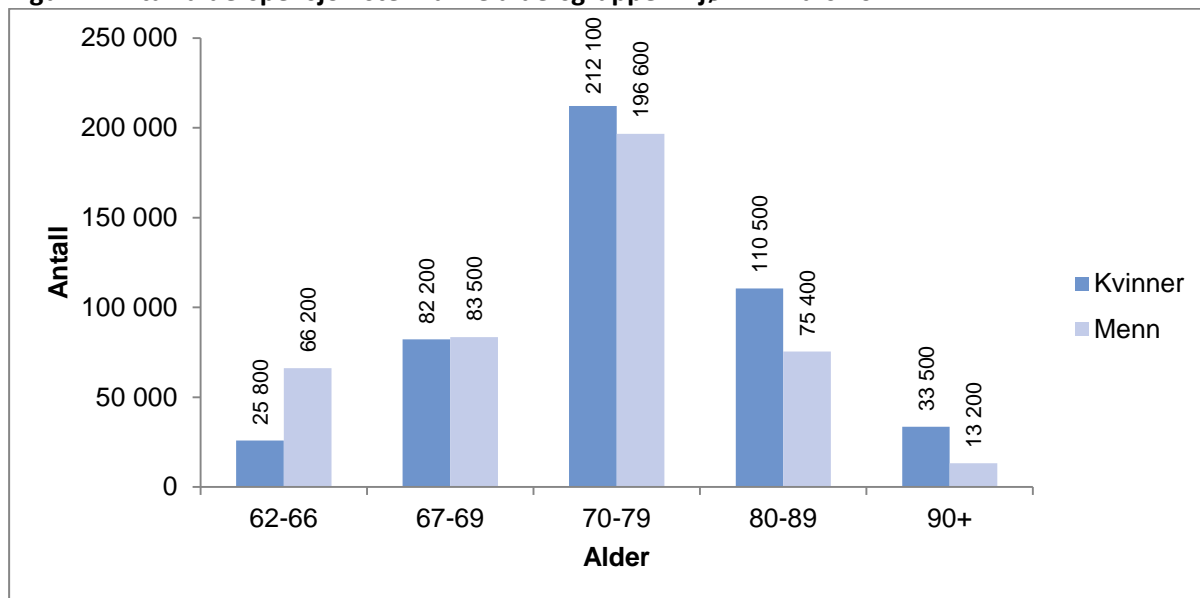
I mars 2017 var det 18 700 alderspensjonister som mottok pensjon etter en kombinasjon av Folketrygdlovens kapittel 19 og 20. (Dette er såkalt «kombinert ordning» – se faktaboks). 16 400 er fra 1954-kullet og 2 300 er fra 1955 kullet. Nesten alle disse personene mottok inntektpensjon. 2 700 personer mottok garantipensjon som en del av alderspensjonen.

¹ For eksempel fylte personer født i 1946-kullet 70 år i løpet av 2016, og de fleste har nå tatt ut alderspensjon

Kvinner i flertall blant pensjonistene

Totalt er det 464 000 kvinner og 434 900 menn som var alderspensjonister per 31. mars 2016. Kvinner utgjør 52 prosent av pensjonistene og menn 48 prosent. Figur 2 viser at det er flest menn i de yngste aldersgruppene, og at kvinneandelen deretter stiger med alderen.

Figur 2. Antall alderspensjonister i ulike aldersgrupper. Kjønn. Mars 2017

Kilde: NAV

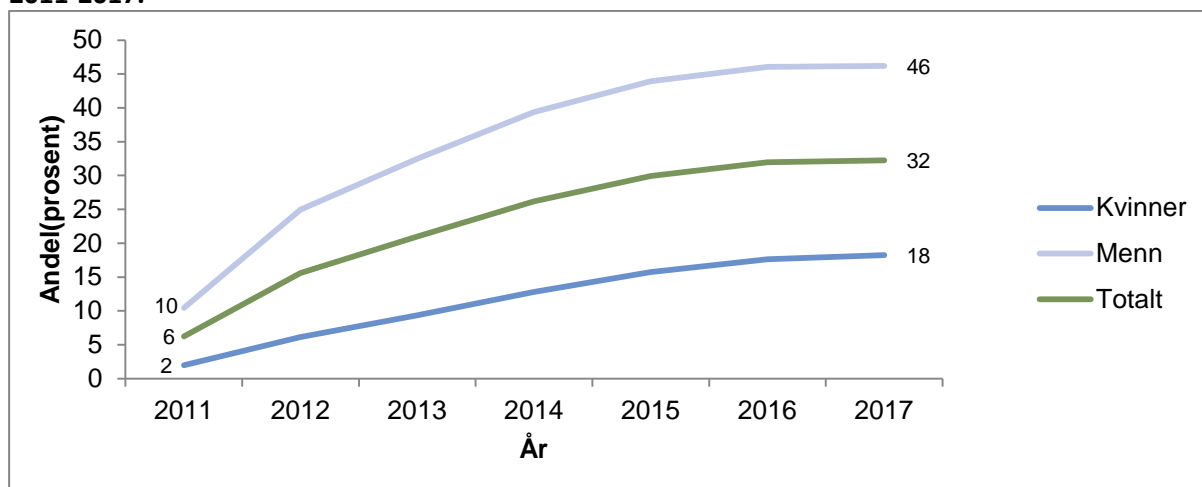
408 700 pensjonister er i alderen 70-79 år. Det utgjør 45 prosent av alle mottakere av alderspensjon. I aldersgruppen 80-89 år er det 185 900 pensjonister, noe som tilsvarer 21 prosent av alle mottakere. 165 600 pensjonister er i alderen 67-69 år, en andel på 18 prosent. Blant 62-66 åringene er det 92 000 personer som mottar alderspensjon – 10 prosent av alderspensjonistene.

Nesten halvparten av alle menn, 62-66 år, har tatt ut alderspensjon

I mars 2017 var 32 prosent av befolkningen i alderen 62 til 66 år alderspensjonister – se figur 3. 46 prosent av mennene og 18 prosent av kvinnene i denne aldersgruppen har tatt ut alderspensjon. Siden 2011 har det vært mulig å ta ut alderspensjon fra 62 år og å kombinere jobb og uttak av alderspensjon. Figur 3 viser det har vært en økende andel som har valgt å ta ut pensjon før 67 år, men at veksten har flatet ut de siste årene.

Viktige årsaker til forskjellene man ser mellom kjønnene, er at kvinner i mindre grad enn menn oppfyller vilkåret for å ta ut tidlig alderspensjon, og at flere kvinner allerede mottar full uføretrygd eller andre pensjoner. Samtidig er det lavere uttakstilbøyelighet blant kvinner også blant dem som har mulighet til å ta ut alderspensjonen før 67 år. Muligens skyldes dette at kvinner har lengre forventet levealder enn menn og derfor i større grad er tjent med å utsette uttaket av alderspensjon.

Figur 3. Alderspensionister 62-66 år som andel av befolkningen i samme aldersgruppe. Kjønn. Mars 2011-2017.

Kilde: NAV

*Befolkning er i denne sammenhengen personer registrert bosatt i Norge

Om pensjonsreformen og innføring av regelverk

Fra og med 1. januar 2011 trådte det nye regelverket for alderspensjon i kraft. Fra det tidspunktet har mange rett til alderspensjon fra og med fylte 62 år. Man kan velge å ta ut hel pensjon eller gradert pensjon: 20, 40, 50, 60, eller 80 prosent. I tillegg er det også mulig å kombinere alderspensjonen med andre ytelser, for eksempel gradert uføretrygd.

Pensjonsreformen har et langt tidsperspektiv. Endret regelverk for opptjening og beregning av alderspensjon fases inn for ulike fødselskull etter hvert som de nærmer seg aktuell alder:*

- «Gammel ordning»: årskullet født i 1943 og tidligere
- «Revidert ordning»: årskullene 1944 – 1953**
- «Kombinert ordning»: årskullene 1954 – 1962
- «Ny ordning»: årskullene 1963 og framover

2016 var det første året alderspensjon ble utbetalt etter regler i Folketrygdlovens kapittel 20. Da ble 1954-årskullet 62 år og kunne velge å starte uttak av alderspensjon. Årskullene fra 1954 til og med 1962 får alderspensjon opptjent og beregnet etter både Folketrygdlovens kapittel 19 og kapittel 20 («kombinert ordning»).

Alderspensjon etter kapittel 20 har to hovedkomponenter: inntektspensjon og garantipensjon. Inntektspensjonen er en del av alderspensjonen som beregnes på grunnlag av den opptjente pensjonsbeholdningen. All pensjonsgivende inntekt fra 13 til 75 år teller. Garantipensjon er et element i den nye alderspensjonen som er særlig aktuell for dem som har relativt lav opptjening av pensjon. Når opptjente pensjonsrettigheter overstiger et visst nivå, vil den enkelte kun få utbetalt inntektspensjon.

Et viktig moment med de nye reglene er at alle år i arbeid teller med ved beregning av pensjonen, og at man får pensjonsopptjening allerede fra første krone. Med de gamle opptjeningsreglene for alderspensjon oppnådde man full pensjonsopptjening etter 40 år.

*Begrepsbruken på ordningene for de ulike årskullene følger Kjønsstad og Syse (2012), «Velferdsrett I» (5. utgave)

**Det var også mulig for personer i 1943-kullet å bli inkludert i «revidert ordning»

Nye alderspensjonister: Færre enn i toppåret 2011, men fortsatt et betydelig antall

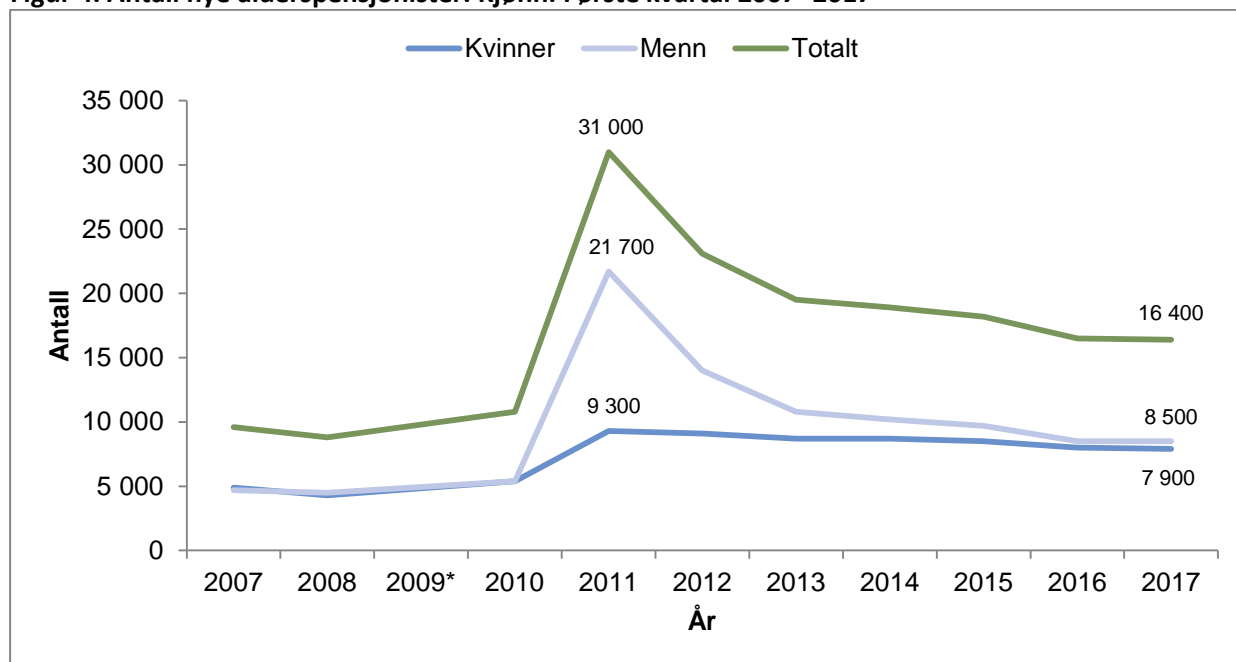
Antall nye alderspensjonister var 16 400 i første kvartal 2017 mot 16 500 i samme periode i 2016. Det har altså kommet omtrent like mange alderspensjonister inn i ordningen som i samme periode i 2016. Fortsatt er antall nye pensjonister vesentlig høyere enn i 2007, hvor det var 9 600 nye pensjonister i første kvartal.

I 2011 og årene etter var det en stor økning i antall nye alderspensjonister. Det er illustrert i figur 4. Høyest tilgang var det i 2011. I første kvartal det året kom det 31 000 nye pensjonister. Tilgangen i første kvartal 2017 er 47 prosent lavere enn i første kvartal i toppåret 2011. Det er særlig menns uttak av pensjon som ga den tydelige toppen i figur 4.

2011 var året hvor det ble mulig å ta ut alderspensjon fra 62 år. Ved innføringen fikk fem årskull mulighet til uttak før 67 år. Senere årskull har kommet inn i ordningen ett av gangen. De fem kullene har bidratt til den nevnte toppen i 2011. Et viktig moment er også at de store etterkrigskullene kom i aktuell alder for alderspensjon.

Et ytterligere forhold som påvirker uttaket av alderspensjon, er at avtalefestet pensjon (AFP) har blitt endret i privat sektor. Tidligere kunne man ikke ta ut alderspensjon sammen med AFP i privat sektor. De fleste AFP-mottakerne ble da alderspensjonister ved 67 år. Med ny AFP i privat sektor kan man ta ut AFP før 67 år. Det er mulig å kombinere privat AFP med jobb. Videre må uttak av ny AFP i privat sektor foretas samtidig med uttak av alderspensjon. Det har ført til at flere har tatt ut alderspensjon tidlig. AFP i offentlig sektor er ikke endret. Derfor er det ikke mulig å kombinere utbetaling av alderspensjon og AFP for offentlig ansatte.

Figur 4. Antall nye alderspensjonister. Kjønn. Første kvartal 2007- 2017*

Kilde: NAV

*Tall for 2009 er beregnet

Sammenheng mellom alderspensjon, tjenstepensjonsordninger og avtalefestet pensjon (AFP) i offentlig og privat sektor

Alderspensjon fra Folketrygden er for mange hovedkilden til inntekt etter at yrkeskarrieren er avsluttet. Samtidig har det norske pensjonssystemet en rekke elementer ved siden av alderspensjon. Her omtales to ordninger som har betydning både for størrelse på utbetalinger til den enkelte og for tidligpensjonering i arbeidslivet: tjenstepensjon og avtalefestet pensjon. De aller fleste arbeidstakere er innmeldt i en tjenstepensjonsordning. Videre er et stort antall også ansatt på en arbeidsplass som har tariffavtale mellom arbeidsgiver og ansatte om avtalefestet pensjon (AFP).

Tidspunkt for uttak

Siden 2011 har det vært mulig å starte uttak av alderspensjon fra og med 62 års alder. Uttaket kan gjøres uavhengig av om man er i arbeid eller ikke. Søknad om alderspensjon er altså ikke lenger ensbetydende med et avsluttet yrkesliv. Samtidig er det flere yrkesgrupper som har rett til å slutte i jobb før 62 år. Det er da med utgangspunkt i såkalte særaldersgrenser for yrkesgruppene. Avgang fra arbeidslivet via særaldersgrenser er gjerne organisert via tjenstepensjonsordningene. (Det er for øvrig også mulig å gå av med særaldersgrense etter 62 år.)

Tjenstepensjon

Utbetalinger fra tjenstepensjonsordninger har for mange alderspensjonister stor økonomisk betydning. Per i dag er regelverket for tjenstepensjon i privat og offentlig sektor relativt ulikt. I privat sektor finnes det såkalte innskuddsordninger, ytelsesbaserte ordninger og hybride ordninger. Utbetalt beløp fra tjenstepensjonen kan variere en del mellom ulike pensjonsavtaler (sammenlignet med tidligere lønnsnivå). Tjenstepensjon i offentlig sektor har en ytelsesbasert utforming. Variasjonen i nivå på utbetalt beløp mellom ulike pensjonsavtaler er mindre enn i privat sektor. Samtidig er det en del særordninger i offentlig sektor. En annen forskjell er at utbetalingene fra offentlige tjenstepensjonskasser samordnes med utbetalinger av alderspensjon fra Folketrygden. Et eksempel på samordning er at personer med full opptjening i tjenstepensjonskassen får høyere utbetaling i tjenstepensjon hvis alderspensjonen er relativt lav. Ved relativt høye utbetalinger av alderspensjon vil det motsatte være aktuelt: Utbetaling fra den tjenstepensjonen kan bli lavere. Det er ikke samordning mellom tjenstepensjon i privat sektor og Folketrygden.

AFP

I offentlig sektor er AFP fortsatt en ordning for å slutte helt eller delvis i arbeid mellom 62 og 66 år. Der er ikke tillatt å kombinere AFP i offentlig sektor med alderspensjon. I privat sektor ble AFP endret i 2011. Det er i dag ikke noen som mottar AFP i privat sektor etter gammel ordning. Den nye ordningen utbetaler et livsvarig AFP-tillegg til alderspensjon fra Folketrygden. Ordningen ligner således på en tilleggspensjon. Det er mulig å ta ut både AFP i privat sektor og alderspensjon samtidig som man er i jobb. Ved tidligere uttak forventes ytelsen å løpe over flere år. Da blir nivået på årlig utbetaling redusert.

Tar oftest ut pensjon ved 62 eller 67 år

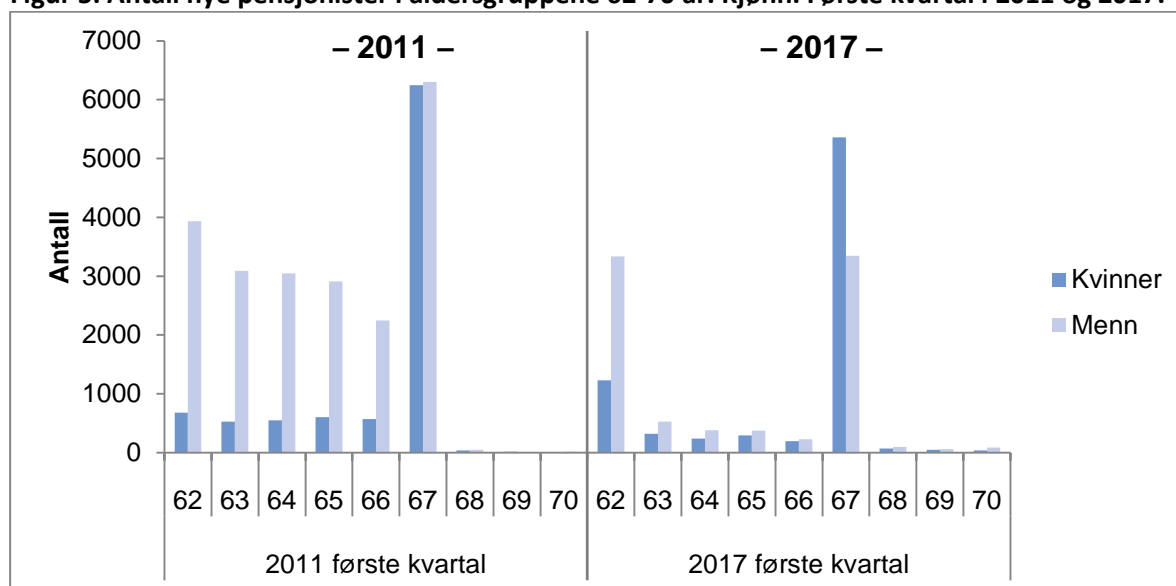
De vanligste tidspunktene for første uttak av alderspensjon er 67 og 62 år. Det framgår av figur 5. 8 700 personer tok ut alderspensjon ved 67 år i første kvartal i 2017. Det utgjør en andel på 53 prosent av nye pensjonister. I første kvartal 2011 var det 41 prosent av de nye alderspensjonistene som tok ut pensjon ved 67 år.

Det er klar forskjell på kvinner og menn i uttak ved 67 år – 68 prosent av de nye kvinnelige alderspensjonistene og 39 prosent av de nye mannlige alderspensjonistene (i første kvartal 2017). Det var 4 600 personer som tok ut alderspensjon ved 62 år – på samme tidspunkt. Det tilsvarer en andel på 28 prosent. I samme periode i 2011 var denne andelen 15 prosent.

Som figur 5 viser, er det mer konsentrasjon rundt uttak ved 62 og 67 år i første kvartal 2017 enn i 2011. Én mulig forklaring noen årskull var eldre enn 62 ved innføringen av pensjonsreformen (i 2011). De kunne altså ikke ta ut pensjon ved 62, men kun i en høyere alder. Muligens er det også årskullene med mulighet til å ta ut allerede fra 62 år, som i størst grad velger tidlig uttak av alderspensjon.² Senere i notatet presenteres statistikk over yrkesaktivitet og mottak av stønader på tidspunktet før uttak av pensjon.

Gjennomsnittlig pensjoneringsalder var 65 år i første kvartal 2017. For menn var gjennomsnittsalderen 65 år, og for kvinner 66 år. Gjennomsnittlig pensjonsalder var den samme i 2011 som i 2017 – både samlet og for menn og kvinner.

Figur 5. Antall nye pensjonister i aldersgruppene 62-70 år. Kjønn. Første kvartal i 2011 og 2017.

Kilde: NAV

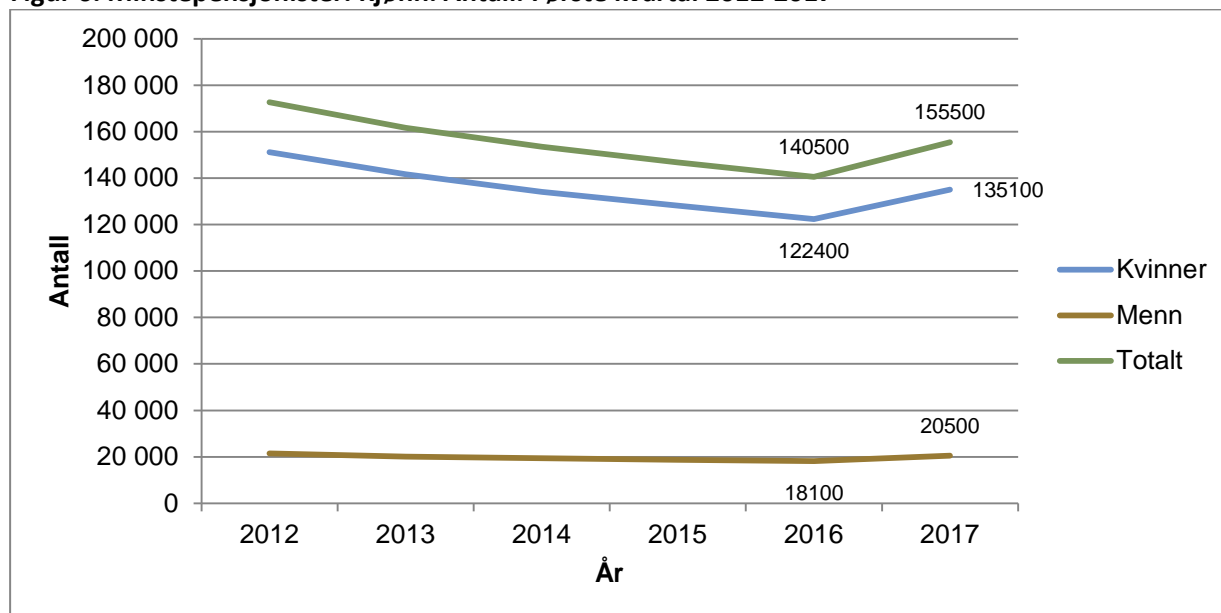
Høyere minstenivå og flere minstepensjonister

I mars 2017 var det 155 500 alderspensjonister som mottok minstepensjon. Dette er en økning på 15 100 personer sammenliknet med mars 2016, se figur 6. Årsaken til stigningen er at Stortinget høsten 2016 hevet grunnpensjonen for gifte, partnere og samboende – en økning som samtidig førte

² Se fylldigere omtale i statistikknotatet for desember 2016

til en heving av minste pensjonsnivå for denne gruppen.³ Stortinget besluttet videre å øke satsen for minste pensjonsnivå for enslige på samme tidspunkt.

Figur 6. Minstepensjonister. Kjønn. Antall. Første kvartal 2012-2017

Kilde:NAV

Blant alderspensjonistene var 17 prosent minstepensjonister i mars 2017 (figur 7).⁴ Det er en større andel som mottar minstepensjon blant kvinner enn blant menn. Ved utgangen av 2016 mottok 29 prosent av pensjonerte kvinner minstepensjon. Blant pensjonerte menn var det 5 prosent som fikk minstepensjon.

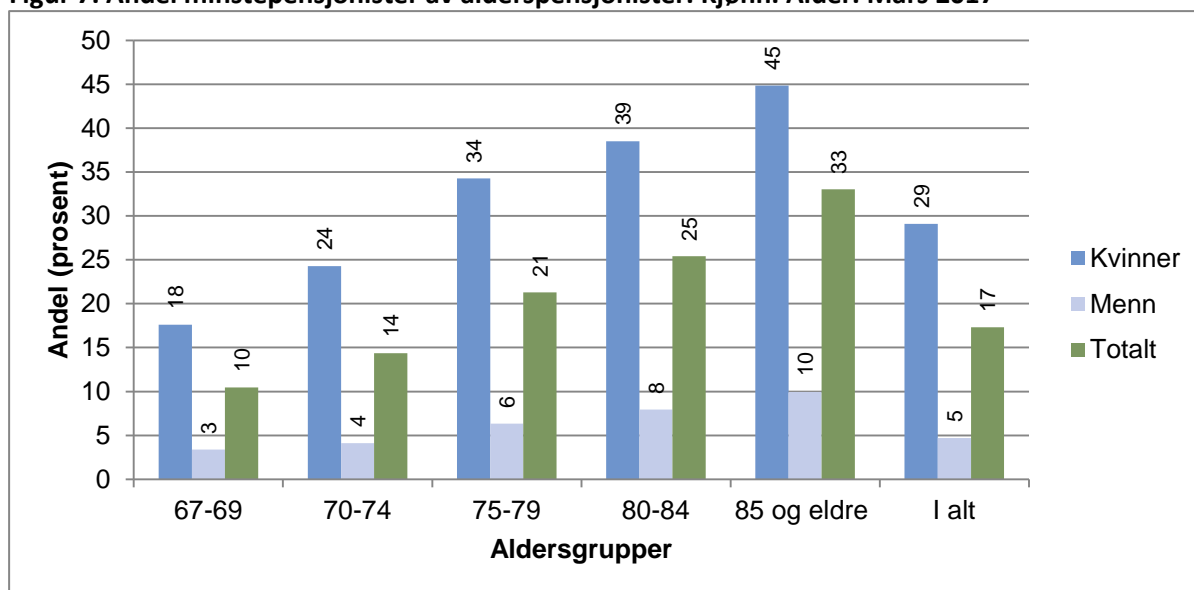
Særlig eldre kvinner mottar ofte minstepensjon. Blant kvinner over 85 år var det 45 prosent minstepensjonister som andel av alderspensjonistene i mars 2017. I den yngre aldersgruppen 67-69 år var tilsvarende andel 18 prosent for kvinner.

Blant menn over 85 år var det i mars i 2017 10 prosent minstepensjonister. Andelen for menn i aldersgruppen 67-69 år var 3 prosent. Forekomsten av minstepensjon stiger altså med alderen også for menn. Likevel er nivået på andelene betydelig lavere for menn.

³ Hvis alderspensjonen til en person blir lavere enn minste pensjonsnivå, så beregner og utbetaler NAV et tillegg til alderspensjonen. Tillegget svarer til differansen mellom alderspensjonen og minste pensjonsnivå. Hvis alderspensjonen er betydelig lavere enn minste nivå fører det til at tillegget større. Motsatt blir tillegget lite hvis det er beskjedent forskjell på alderspensjonen og minstenivået. Når satsene for minstenivå blir løftet – så er det pensjonister som i utgangspunktet har en pensjon som er lavere enn den nye minste satsen, som vil merke endring i utbetalingene.

⁴ For å kunne ta ut pensjon når man er under 67 år, må man ha nok opptjening til å kunne ta ut en alderspensjon inklusiv en eventuell AFP fra privat sektor, hvor forventet pensjon ved 67 år er lik eller høyere enn minste pensjonsnivå.

Figur 7. Andel minstepensjonister av alderspensjonister. Kjønn. Alder. Mars 2017

Kilde: NAV

Gradert uttak, tillegg i pensjonen og kombinasjon med andre ytelser

Gradert uttak av pensjon

I mars 2017 var det 10 300 personer i aldersgruppen 62-66 år som hadde tatt ut gradert pensjon.⁵ Det utgjør 11 prosent av alderspensjonistene i denne aldersgruppen. Andelen er den samme som i mars 2016. I de første årene etter innføringen av gradering (2011), var det en noe høyere andel som valgte gradert uttak. Ved utgangen av 2011 hadde 14,8 prosent av alderspensjonistene mellom 62 og 66 år gradert alderspensjon.

Uttak av gradert pensjon har vært mer populært blant kvinner enn blant menn. 20 prosent av de kvinnelige alderspensjonistene i alderen 62-66 år mottok gradert pensjon ved utgangen av mars 2017, mens tilsvarende for menn var 8 prosent.

I løpet av første kvartal 2017 ble det foretatt 2 800 endringer i grad (både opp og ned). Det er en viss økning fra samme periode i 2016 – hvor det ble gjort 2 500 endringer av gradering i pensjon. Tilsvarende tall for 2015 var 2000 endringer i gradering.

Alderspensjon i kombinasjon med uføretrygd

Det var 2 700 personer som kombinerte alderspensjon og gradert uføretrygd (tidligere uførepensjon) i mars 2017. Det var samme antall som i mars 2016. Slik kombinasjon ble mulig ved innføringen av

⁵ Mulighet for gradert alderspensjon ble innført med pensjonsreformen i 2011

pensjonsreformen. I mars 2012, i overkant av ett år etter innføringen av reformen, var antallet som kombinerte 1 700.

Skjermingstillegg til tidligere uføre

Uføre som går over til alderspensjon, mottar et skjermingstillegg som en del av alderspensjonen. Skjermingstillegget gir en delvis kompensasjon for levealdersjusteringen. Ved utgangen av mars 2017 var det 118 500 alderspensjonister som mottok skjermingstillegg.

Forsørgingstillegg

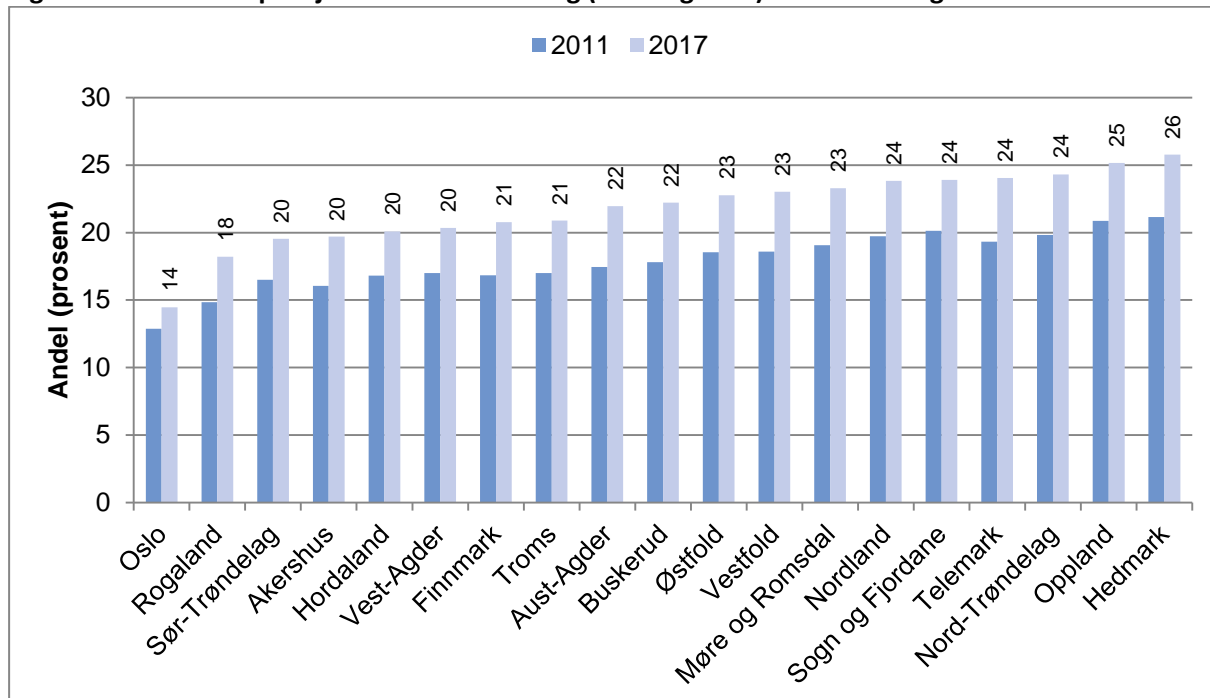
I mars 2017 var det 2 000 alderspensjonister som mottok forsørgingstillegg for ektefelle. Det var en nedgang fra 2 700 mottakere i mars 2011. I mars 2017 mottok 500 personer forsørgingstillegg for barn. Det er en økning fra 400 i mars 2011.

Statistikk på fylkes- og kommunenivå

Betydelig variasjon i andel alderspensjonister i befolkningen i fylker og kommuner

Hedmark og Oppland er de to fylkene med høyest andel pensjonister i befolkningen (over 18 år), som vist i figur 8. I Hedmark er 26 prosent av innbyggerne mottakere av alderspensjon, mens det i Oppland er 25 prosent. Oslo har lavest andel pensjonister: 14 prosent, mens Rogaland har 18 prosent. Fra 2011 til 2017 har det vært økt andel alderspensjonister over hele landet.

Figur 8. Andel alderspensjonister av befolkning (18 år og over). Mars 2011 og 2017

Kilde: NAV

Tabell 1 viser de 15 kommunene som har henholdsvis lavest og høyest andel pensjonister blant den voksne befolkningen i kommunen. Gjesdal kommune i Rogaland har lavest andel pensjonister, med 14 prosent. Oslo har også en andel på 14 prosent, mens Bykle har en andel på 16 prosent. Høyest andel alderspensjonister har Ibestad i Troms, med 35 prosent pensjonister. Tjeldsund og Leka har også høye

andeler. Begge har 34 prosent alderspensjonister av den voksne befolkningen. Differansen mellom høyest og lavest andel alderspensjonister er 21 prosentpoeng.

Tabell 1. Andel alderspensjonister av befolkning (18 år og over). Mars 2017

Kommuner med lavest andel			Kommuner med høyest andel		
Kommune	Fylke	Andel	Kommune	Fylke	Andel
Gjesdal	Rogaland	14 %	Ibestad	Troms	35 %
Oslo	Oslo	14 %	Tjeldsund	Nordland	34 %
Bykle	Aust-Agder	16 %	Leka	Nord-Trøndelag	34 %
Tromsø	Troms	16 %	Osen	Sør-Trøndelag	33 %
Sandnes	Rogaland	16 %	Rendalen	Hedmark	33 %
Sola	Rogaland	16 %	Kvalsund	Finnmark	33 %
Fjell	Hordaland	16 %	Engerdal	Hedmark	33 %
Rennesøy	Rogaland	17 %	Bø	Nordland	33 %
Førde	Sogn og Fjordane	17 %	Beiarn	Nordland	33 %
Klæbu	Sør-Trøndelag	17 %	Røyrvik	Nord-Trøndelag	32 %
Stavanger	Rogaland	17 %	Namsskogan	Nord-Trøndelag	32 %
Trondheim	Sør-Trøndelag	17 %	Evenes	Nordland	32 %
Alta	Finnmark	17 %	Måsøy	Finnmark	32 %
Ullensaker	Akershus	17 %	Fosnes	Nord-Trøndelag	32 %
Klepp	Rogaland	17 %	Halsa	Møre og Romsdal	32 %

Kilde: NAV

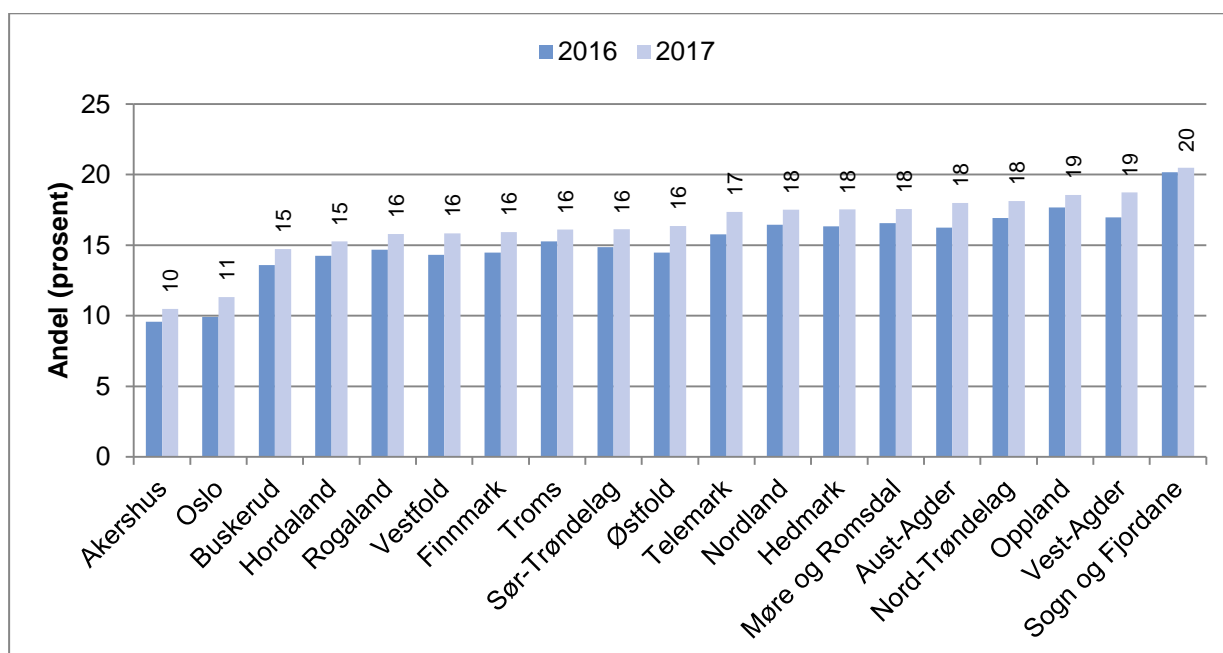
Minstepensjonister i fylker og kommuner

Fra 2016 til 2017 har det vært økning i andel minstepensjonister i alle fylker. (Andel minstepensjonister av alle pensjonister i aktuelt fylke.) Det er en ventet økning. Sogn og Fjordane og Vest-Agder har de høyeste andelen minstepensjonister i mars 2017, med henholdsvis 20 og 19 prosent. Lavest andel minstepensjonister er det i Akershus og Oslo. Akershus har 10 prosent minstepensjonister, og Oslo har 11 prosent i mars 2017.

Som tidligere omtalt, har Stortinget vedtatt å heve minstesatsene for alderspensjon fra høsten 2016. Økte satser medfører at flere alderspensjonister får et tillegg i alderspensjonen for at han eller hun skal motta en pensjon som er lik minimumsnivået. Personer som også tidligere har fått utbetaling etter minste pensjonsnivå, vil få en økning i alderspensjonen som tilsvarer økt sats.⁶

Figur 9. Andel minstepensjonister av alderspensjonister. Fylke. Mars 2016 og 2017

⁶ Merk at minste pensjonsnivå har flere satser, blant annet etter sivilstand

Kilde: NAV

Tabell 2 viser de 15 kommunene som har lavest og høyest andel minstepensjonister av alle alderspensjonister i de ulike kommunene. Oppegård, Lørenskog og Båtsfjord er de tre kommunene med lavest andeler. Oppegård har andel på åtte prosent, mens Lørenskog og Båtsfjord begge har en andel på ni prosent. Høyest andel minstepensjonister finner man i Kautokeino, Snillfjord og Rødøy, med henholdsvis 39, 37 og 35 prosent. Det er 31 prosentpoeng i forskjell mellom kommunene med høyest og lavest andel minstepensjonister.

Tabell 2. Andel minstepensjonister av alderspensjonister. Kommune. Mars 2017

Kommuner med lavest andel			Kommuner med høyest andel		
Kommune	Fylke	Andel	Kommune	Fylke	Andel
Oppegård	Akershus	8 %	Guovdageaidnu Kautokeino	Finnmark	39 %
Lørenskog	Akershus	9 %	Snillfjord	Sør-Trøndelag	37 %
Båtsfjord	Finnmark	9 %	Rødøy	Nordland	35 %
Nittedal	Akershus	9 %	Træna	Nordland	35 %
Ski	Akershus	9 %	Beiarn	Nordland	33 %
Røyken	Buskerud	9 %	Roan	Sør-Trøndelag	32 %
Nesodden	Akershus	10 %	Gáivuotna Kåfjord	Troms	32 %
Gjerdrum	Akershus	10 %	Lurøy	Nordland	32 %
Rælingen	Akershus	10 %	Solund	Sogn og Fjordane	31 %
Bærum	Akershus	10 %	Hattfjelldal	Nordland	31 %
Lier	Buskerud	10 %	Aure	Møre og Romsdal	31 %
Bodø	Nordland	10 %	Hornindal	Sogn og Fjordane	29 %
Frogn	Akershus	10 %	Agdenes	Sør-Trøndelag	29 %
Skedsmo	Akershus	10 %	Kvæangen	Troms	29 %
Ås	Akershus	10 %	Vega	Nordland	29 %

Kilde: NAV

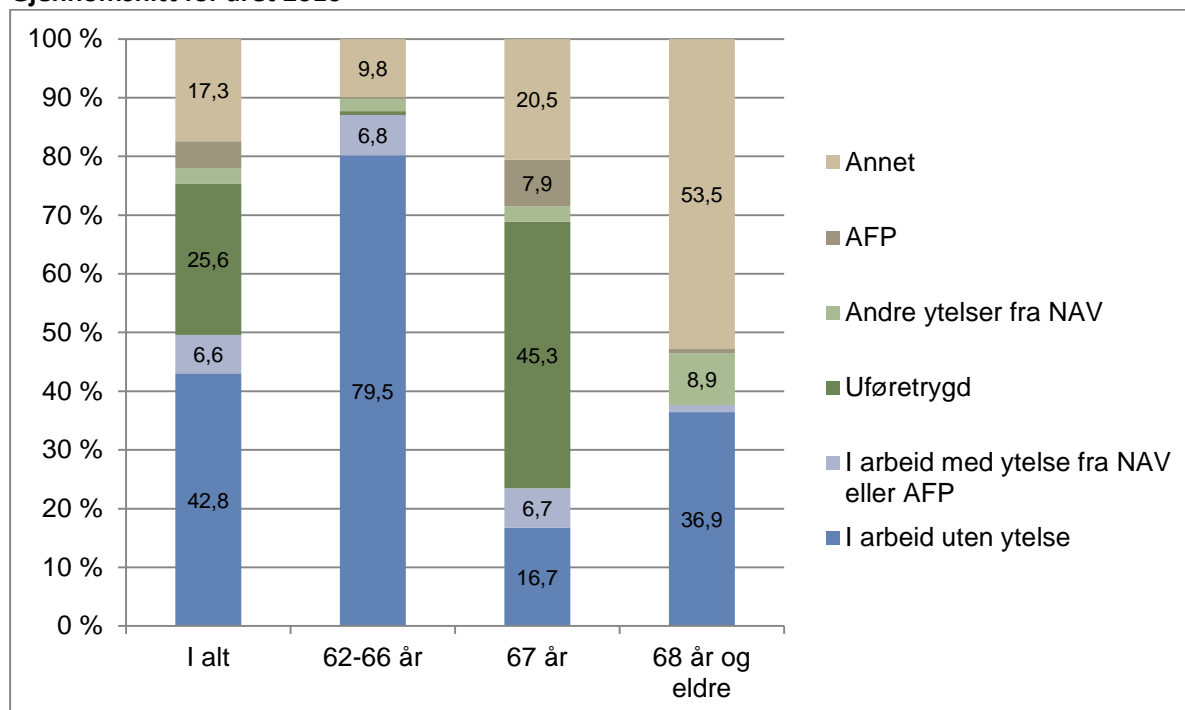
Aktuelle temaer

Overgang til alderspensjon fra arbeid og andre ytelser

Det er 53 prosent av alderspensjonistene som starter uttaket av alderspensjon ved 67 år. Blant de 67-åringene som startet sitt uttak av alderspensjon i 2016 var det bare 23 prosent som kom fra jobb. 17 prosent kom fra kun jobb uten ytelse fra NAV. 48 prosent av 67-åringene mottok en ytelse fra NAV før de startet uttak av alderspensjon. De fleste av disse mottok uføretrygd – 45 prosent.

Blant nye alderspensjonister i alderen 62-66 år var det 86 prosent som kom fra jobb. 80 prosent mottok ikke en ytelse fra NAV samtidig med at de jobbet. Mange av disse fortsetter å jobbe etter at de starter uttaket av alderspensjon. I aldersgruppen 62-66 år er det 57 prosent som fremdeles jobber etter at de tar ut alderspensjon.

Figur 10. Nye alderspensjonister etter status før de startet å motta alderspensjon. Etter alder. Gjennomsnitt for året 2016⁷

Kilde: NAV

⁷ Merk:

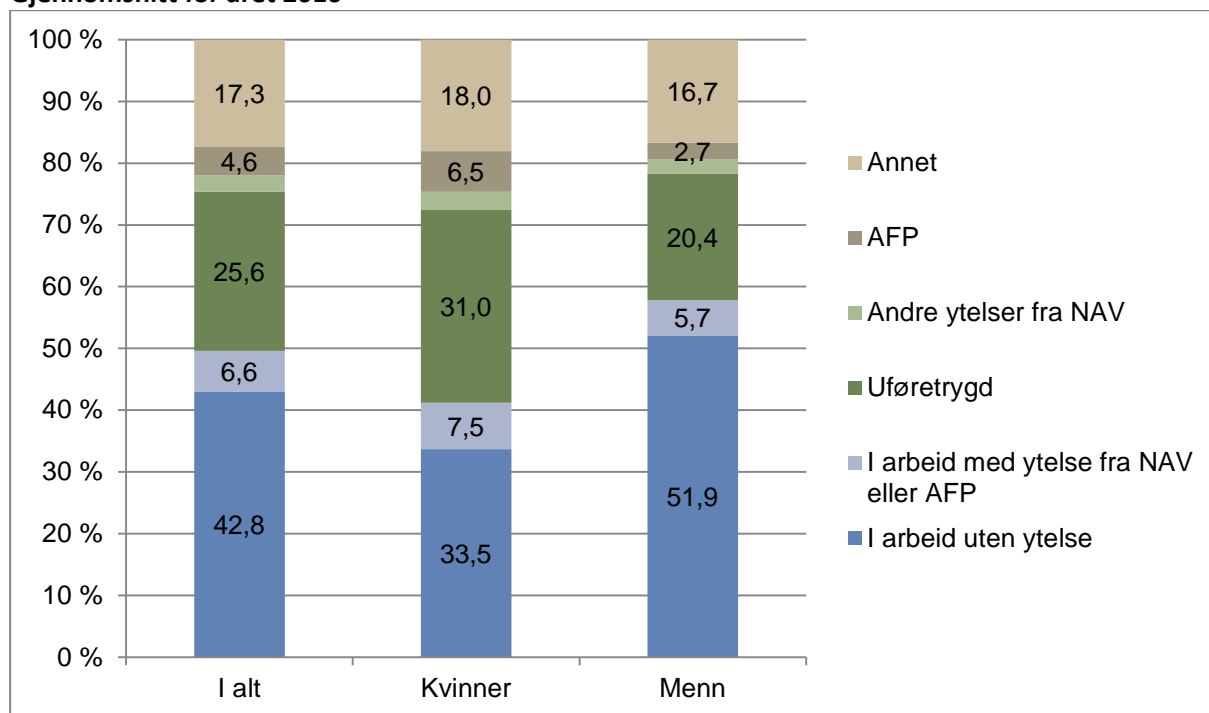
- Tallet for «uføre» eller «andre ytelser fra nav» er litt lavere enn den faktiske andelen som faktisk mottok ytelser fra NAV. Dersom de kommer fra ytelser samtidig med jobb, vil være plassert i gruppen «I arbeid med ytelse fra NAV eller AFP».
- «AFP» er hovedsak offentlig AFP. Det er noen få som kommer fra privat AFP, men i og med at det kreves uttak av alderspensjon for å kunne ta ut privat AFP, er dette ytterst få.

Vi ser altså at pensjonsuttak og pensjoneringsalder ikke henger sammen med når folk slutter å jobbe. Noen starter uttaket sitt av alderspensjon, men fortsetter å jobbe, mens andre slutter å jobbe lenge før pensjoneringsalder på grunn av sykdom eller arbeidsledighet. En del har også tjenstepensjonsordninger som gjør at de har mulighet til å pensjonere seg tidlig uten å bruke av pensjonsoppsparingen sin.

Blant personene i «annet» gruppen er det flere som mottar tjenstepensjon.⁸ Vi ser også at en del, særlig blant de som tar ut etter 68 år, bor i utlandet.

Det er flere kvinner enn menn som kommer fra uføretrygd eller andre ytelser fra NAV. Ser man i figuren over, kommer de som går av med alderspensjon før fylte 67 år i stor grad fra arbeid. Menn går i større grad enn kvinner av tidlig. Kvinner går i større grad av ved 67 år. Mange av disse kommer fra uføretrygd eller andre ytelser.

Figur 11. Nye alderspensjonister etter status før de startet å motta alderspensjon. Etter kjønn. Gjennomsnitt for året 2016

Tabell 3 gir en mer detaljert oversikt over hvor personer kommer fra fordelt på alder og kjønn.

⁸ I tillegg er det noe underrapportering i statistikken for offentlig AFP

Tabell 3. Nye alderspensjonister etter status før de startet å motta alderspensjon. Etter kjønn og alder. Gjennomsnitt for året 2016. Prosent

		I arbeid uten ytelse	I arbeid med ytelse fra NAV eller AFP	Uføretrygd	Andre ytelser fra NAV	AFP	Annet
I alt	I alt	42,8	6,6	25,6	2,6	4,6	17,3
	Kvinner	33,5	7,5	31,0	3,0	6,5	18,0
	Menn	51,9	5,7	20,4	2,3	2,7	16,7
62-66 år	I alt	79,5	6,8	0,6	2,1	0,3	9,8
	Kvinner	79,3	9,9	0,9	1,7	0,4	7,0
	Menn	79,6	5,3	0,5	2,3	0,2	11,1
67 år	I alt	16,7	6,7	45,3	2,6	7,9	20,5
	Kvinner	15,8	6,8	44,2	3,2	9,2	20,2
	Menn	18,0	6,5	47,0	1,7	5,8	20,9
68 år og eldre	I alt	36,9	1,2	0,0	8,9	0,8	53,5
	Kvinner	30,3	1,0	0,0	8,6	0,6	60,4
	Menn	42,7	1,4	0,0	9,1	1,0	47,4

Syssetningen blant alderspensjonister

Etter innføringen av pensjonsreformen i 2011 kan mange selv velge når de ønsker å ta ut alderspensjon, innenfor aldersintervallet 62–75 år⁹. Om lag 6 av 10 av de 62–66-åringene som har mulighet til å ta ut alderspensjon, har valgt å gjøre dette.¹⁰ Alderspensjonen kan fritt kombineres med arbeid uten at pensjonen blir redusert. For mange var avtalefestet pensjon (AFP) eneste mulighet til tidligpensjon før 2011. AFP hadde imidlertid svake arbeidsinsentiver, da pensjonen ble redusert ved årlig arbeidsinntekt over 15 000 kroner. Slik fungerer fortsatt AFP-ordningen i offentlig sektor.

Figur 12 viser hvor stor andel av alderspensjonistene som kombinerer pensjon med arbeid. Her ser man at mange i denne aldersgruppen fortsetter i jobb.¹¹ 57 prosent av alderspensjonistene mellom 62 og 66 år kombinerer pensjon med fortsatt arbeid. Dette innebærer at over halvparten av dem som var i jobb før uttak av alderspensjon, fortsatt er i arbeid.

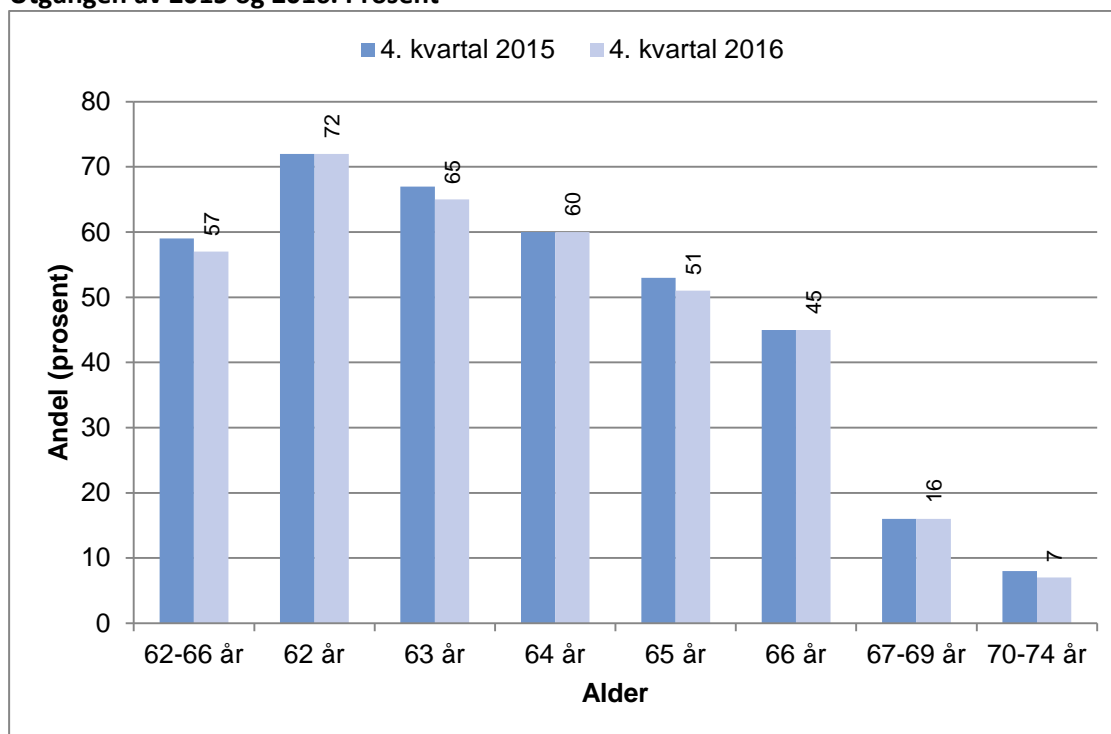
Andelen som kombinerer arbeid og pensjon er klart lavere blant dem over 67 år, og er jevnt fallende med alder blant dem under 67 år. Pensjonister som har fylt 67 år, inkluderer dem som har fått overgang til alderspensjon fra andre pensjonsytelser. Aldersgruppene før og etter 67 år er således ikke helt sammenlignbare.

⁹ De fleksible uttaksreglene medfører at pensjonen øker med uttaksalder, innenfor intervallet fra måneden etter fylte 62 og fram til måneden etter fylte 75 år.

¹⁰ Se statistikknotat for desember 2016 for grundigere gjennomgang av denne av denne statistikken.

¹¹ Vi ser her kun på de som er i et arbeidstakerforhold, dvs. at de er registrert i NAVs arbeidstaker-/arbeidsgiverregister. Total andel som jobber ved siden av pensjonen vil være høyere, siden selvstendig næringsdrivende ikke er inkludert.

Figur 12. Alderspensionister 62–74 år, etter alder. Andel som kombinerer pensjon med arbeid. Utgangen av 2015 og 2016. Prosent

Kilde: NAV og SSB

* Merk at det har vært en endring i tidsserien ved innføringen av A-ordningen, som gjør det vanskeligere å sammenligne tallene i figur 12 med statistikk lengre tilbake i tid